

Utbildningsdepartementet
Registrator
Drottninggatan 16
111 51 Stockholm

Statens offentliga utredningar
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Yttrande

Kommittédirektiv från Utbildningsdepartementet

Hushållningssällskapens Förbund har beretts möjlighet att yttra sig över Statens offentliga utredningar Kommittédirektiv 2022:85 som ligger till grund för U 2022:06 Forskningsfinansieringsutredningen. Med anledning av detta vill vi inkomma med följande yttrande.

Sammanfattning

Yttrande angående *Kommittédirektiv 2022:85 En effektiv organisation för statlig forskningsfinansiering*, som ligger till grund för *U 2022:06 Forskningsfinansieringsutredningen*, fokuserar på de delar som berör vilka olika aktörer som Forskningsfinansieringsutredningen ska fokusera på. Hushållningssällskapet anser att det är av största vikt att samtliga forskningsaktörer tas i beaktande för att uppnå Sveriges fulla potential vad gäller forskning och innovationer av högsta kvalitet, anpassad till samhällsutvecklingen. Forskningsaktörer utanför akademi, forskningsinstitut och myndigheter, t ex Hushållningssällskapet, fyller en avgörande roll, inte minst i den tillämpade forskningen där forsknings- och innovationsprojekt är direkt sprungna ur näringsens frågeställningar och behov av fortsatt utveckling. Hushållningssällskapet anser att tillämpad forskning bör beredas ökade anslag i en tid när praktisk och tillämpad forskning har en stor betydelse för såväl miljö- och klimatfrågor som livsmedelsförsörjning och krisberedskap. Hushållningssällskapet föreslår att andra aktörer utanför universitet, forskningsinstitut och lärosäten kan få en bättre möjlighet att ansöka om forskningsmedel än vad som finns idag.

Synpunkter:

1 Fokus i utredningen

I de punkter som föreslås ingå i Utredarens uppgifter saknas omnämmandet av aktörer utanför akademi, forskningsinstitut och myndigheter. Andra forskningsaktörer, till exempel Hushållningssällskapet, driver forskningsbaserad innovation avgörande för lösningar på nationella och globala samhällsutmaningar.

Sammanfattningen av Utredarens uppdrag är relevant för forskningens olika aktörer, dock måste det framtida systemet för statlig extern forsknings- och innovationsfinansiering också tydligt inkludera behoven för andra aktörer än universitets, högskolors och myndigheters behov. Andra aktörer är ofta helt beroende av externa medel för att kunna bedriva sin forskning och därmed behöver även deras

situation vad gäller möjligheter att vara medelsförvaltare och på hur anslagens begränsningar påverkar finansiering av infrastruktur etcetera tas med i utredningen.

2 Uppdraget att föreslå en effektiv organisation för statlig forsknings- och innovationsfinansiering

Kommittédirektiv 2022:85 belyser tydligt den vikt som i Sverige läggs på forskning och utveckling i form av resurser, en förutsättning för att Sverige ska kunna vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och ledande kunskapsnation. För att uppnå detta är det av yttersta vikt att alla delar av forskningssamhället kan vara med, såväl lärosäten, företag, institut som andra forskningsaktörer. Exempelvis är alla typer av stöd inte öppna för alla organisationsformer, vilket försvårar situationen för andra aktörer än universitet, högskolor, forskningsinstitut och myndigheter.

Kommittédirektiv 2022:85 fokuserar huvudsakligen på förutsättningarna för lärosäten. Lärosätena har självklart en stor del av forskningen som bedrivs i Sverige, men för att uppnå såväl den balans mellan grundforskning, behovsmotiverad forskning och forskningsbaserad innovation, som att främja forskning och innovation som bidrar till att lösa de samhällsutmaningar vi står inför, behöver även andra aktörers situation belysas och analyseras. Inte minst vad gäller behovsmotiverad och tillämpad forskning är aktörer utanför lärosätena av avgörande betydelse. Aktörer som t.ex. Hushållningssällskapet ligger nära sina respektive näringar och dess utmaningar och projekten grundas oftast i nära samarbete med slutanvändare. För att resultaten från forskningen och innovationsarbetet ska vara av hög samhällsnytta är projekten ofta samarbeten med andra forskningsaktörer, universitet och myndigheter, för att få med flera kompetenser och angreppspunkter.

Resultaten från forskningen och utvecklings- och innovationsprojekten från exempelvis Hushållningssällskapet redovisas ofta i populärvetenskapliga artiklar eller förmedlas via andra kanaler direkt till slutanvändare och andra intressenter för snabbast möjliga samhällsnytta. Aktörer nära näringen har en stor drivkraft att nå ut med resultaten för omedelbar implementering. Vetenskapliga artiklar som forskare vid aktörer nära näringen skriver är viktiga för resultatspridning inom forskningssamhället.

Andra aktörer nämns fåtalet gånger i Kommittédirektiv 2022:85. En stor fråga som alla aktörer har är kostnaderna för forskningsinfrastrukturen. Även forskningsaktörer utanför lärosäten och myndigheter har ett behov av en stark forskningsinfrastruktur som kan vara svår att få finansiering för i vissa utlysningar. Brist på täckning för indirekta kostnader och eventuella medfinansieringskrav kan försvåra möjligheterna att söka vid vissa utlysningstillfällen, just för att det kan vara olika villkor för lärosäten och andra aktörer gällande vilka kostnader som ersätts, inte minst andra forskningsaktörer som inte har sina lönekostnader bekostade av statliga anslag. Detta är en viktig fråga som Utredaren bör beakta vid sin analys.

3 Analyser och förslag

De analyser som Utredaren ska göra samt de förslag som ska ges i Kommittédirektiv 2022:85 är mycket bra och relevanta för framtidens forskningsfinansiering. I avsnittet saknas överlag vilka aktörer som kan ta del av den statliga finansieringen förutom i de två sista punkterna i listan för Utredarens förslag. Den näst sista punkten gällande forskningsaktörernas behov kommer att ha stor betydelse för hur andra aktörer kan ta del av den statliga forskningsfinansieringen eftersom statliga finansierare ofta har olika villkor för lärosäten, forskningsinstitut, myndigheter och andra aktörer. Det är önskvärt om dessa ofördelaktiga skillnader i villkor kan belysas och ses över.

4 Konsekvensbeskrivningar

Enligt Kommittédirektiv 2022:85 ska Utredaren identifiera och analysera konsekvenserna av de förslag som lämnas. Det är då viktigt att villkoren för alla aktörer aktiva inom svensk forskning belyses.

Hushållningssällskapet betonar att:

- Statliga medel ska vara offentliga och inte tilldelas enbart statliga verksamheter.
- Det är av största vikt att satsningen kommer hela vägen ut till näringen. För att säkerställa detta krävs att aktörer är väl förankrade i näringslivet och samhället där det finns en direkt koppling till näringen som en del i satsningen.
- Andra aktörer inom landet bedriver ofta tillämpad forskning och utveckling på mycket hög nivå. Vid Hushållningssällskapet bedrivs unik forskning i huvudsak gällande tillämpad forskning inom primärproduktionen viktig för vår livsmedelsförsörjning, krisberedskap samt för att minska konsekvenserna av klimatförändringarna och hoten mot vår miljö.
- Infrastrukturen hos andra aktörer är en viktig fråga för statlig forskningsfinansiering. Vad blir konsekvenserna om medel inte får gå till infrastruktur hos andra aktörer? Andra aktörer har ofta en hög kostnad för infrastruktur eftersom det ofta är små organisationer och inte heller har några lönekostnader bekostade av statliga anslag. Om anslagen inte får bekosta infrastrukturen, eller bara en liten del av den, försvårar det för andra aktörer att bedriva forskning,
- Lärosäten får direkta statliga anslag, vilket inte andra aktörer får. Därför får finansieringen för indirekta kostnader och forskningsinfrastrukturen stor betydelse. Hushållningssällskapet har offentligrättslig status och är en oberoende aktör utan basanslag.

5 Kontakter och redovisning av uppdraget

Kommittédirektiv 2022:85 En effektiv organisation för statlig forskningsfinansiering, som ligger till grund för *U 2022:06 Forskningsfinansieringsutredningen* kommer att vara en mycket viktig utredning där alla aktörer som arbetar med forskning och utveckling borde involveras. Hushållningssällskapet välkomnar att Utredaren inhämtar synpunkter från andra forskningsaktörer än de som nämns på sista sidan eftersom andra forskningsaktörer ofta även är aktiva inom näringslivet. Likaså välkomnar Hushållningssällskapet om även andra forskningsaktörer ingår i referensgruppen för utredningen.

I detta yttrande har följande personer deltagit:

Eva Edin, AgrD. Ämnesgruppsansvarig för Hushållningssällskapets rikstäckande Ämnesgrupp FoU samt ämnesansvarig för FoU vid HS Konsult AB.

Irène Kamnert, PhD i Molekylär Genetik. Verksamhetsledare vid HUSEC samt Forskningschef Hushållningssällskapet Skåne.

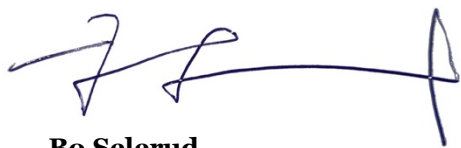
Ann-Charlotte Wallenhammar, AgrD och docent i växtproduktionslära. Forskare vid HS Konsult AB.

Annika Jersling, jurist. VD för Hushållningssällskapet Juridik AB.

Theodor Landén Rhodin, jurist. Projektkoordinator vid Hushållningssällskapet Service AB.

John Strand, PhD. Forskare vid Hushållningssällskapet Halland

Stockholm 2023-01-19

A handwritten signature in blue ink, consisting of several fluid, connected strokes. The signature is written in a cursive style, with a prominent horizontal line across the middle.

Bo Selerud
Förbundsdirektör
Hushållningssällskapens Förbund

Hushållningssällskapet är en icke vinstdrivande oberoende organisation och aktör med offentligrättslig status och har inga basanslag. Hushållningssällskapet bedriver forskningsbaserad innovation avgörande för lösningar på nationella och globala samhällsutmaningar med extern finansiering.